

ความรู้ทั่วไปของกฎหมายอาญา

ประวัติความเป็นมาของกฎหมายอาญาไทย

แม้ว่าตามแนวคิดและทฤษฎีของกฎหมายอาญา กฎหมายควรจะมีการบัญญัติขึ้นจากเจตจำนงของประชาชนก็ตาม แต่ในประเทศไทยประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้ในปัจจุบัน มิได้มีการบัญญัติขึ้นตามแนวคิดดังกล่าว หากแต่เป็นการเร่งรัดและรีบให้มีการออกกฎหมายดังกล่าวเพื่อให้กฎหมายมีความเหมาะสมตามกาลสมัยที่พัฒนามาจาก กฎหมายลักษณะอาญา รศ.๑๒๗ เพื่อให้กฎหมายมีความทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ (ศ.ดร.หยุด แสงอุทัย เป็นผู้ร่างประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. ๒๔๕๕)

หลักกฎหมายอาญาภาคทั่วไป

1. กฎหมายอาญาต้องแน่นอนชัดเจนคือ “ถ้อยคำ” ในบทบัญญัติกฎหมายอาญาต้องมีความชัดเจนหลักเกี่ยงถ้อยคำที่จะทำให้การตัดสินคดี ขึ้นอยู่กับความรู้สึกที่เป็นอัตวิสัย และอำเภอใจผู้พิจารณาคดี
2. ห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง (การให้เหตุผลโดยอ้างความคล้ายคลึงกัน) ลงโทษทางอาญาแก่บุคคลไม่ได้
3. กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลังไปลงโทษการกระทำที่ผ่านมาแล้ว เป็นกม.ที่ใช้ในขณะกระทำการนั้น กม.อาญาในที่นี้ คือ บทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับการกระทำผิดและโทษ (Nullum crimen, nulla poena sine lege หรือ No crime, no punishment without law)
4. กฎหมายอาญาต้องแปลหรือตีความโดยเคร่งครัด ความเข้าใจที่ว่าหากตีความตามตัวอักษรแล้วหากข้อความนั้นไม่ชัดเจนจึงค่อย พิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ที่ถูกต้องคือ การตีความกฎหมายอาญาจะต้องตีความทั้งตามตัวอักษรและเจตนารมณ์ของกฎหมายไปพร้อมๆกัน โดยไม่สามารถเลือกตีความอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเดียวก่อนหรือหลังได้ การตีความกฎหมายดังที่กล่าวมาจึงอาจมีการตีความอย่างแคบหรืออย่างกว้างก็ได้ ทั้งนี้ เกิดจากการพิจารณาตามตัวอักษรและเจตนารมณ์ของกฎหมายไปพร้อมๆกัน โดยอาจกล่าวได้ว่ามีแต่การตีความกฎหมายนั้นมีแต่การตีความโดยถูกต้องเท่า นั้น และการที่กฎหมายอาญาจะต้องตีความโดยเคร่งครัดนั้น หมายความว่า ห้ามตีความกฎหมายเกินตัวบท โดยในกรณีที่เกิดช่องว่างของกฎหมายขึ้นจากการตีความที่ถูกต้องแล้ว จะไม่สามารถนำกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่ง (Analogy) มาปรับใช้เพื่อลงโทษผู้กระทำได้
5. ห้ามใช้จารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นลงโทษทางอาญาแก่บุคคล เพราะตัวบทมาตรา 2 ใช้คำว่า “บัญญัติ” และสอดคล้องกับข้อ 1 เพราะจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นเป็นเรื่องของแต่ละท้องถิ่น ไม่ชัดเจนแน่นอน แตกต่างจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประเภทของความผิด ความผิดทางอาญามี 2 ประเภท คือ

1. ความผิดในตัวเอง คือ ความผิดที่คนทั่วไปเห็นชัดเจนว่าเป็นความผิดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน
2. ความผิดเพราะกฎหมายห้าม คือ ความผิดที่เกิดจากการที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด โดยอาจมิได้เกี่ยวกับศีลธรรมเลย ซึ่งหากกล่าวถึงทฤษฎีกฎหมายสามยุค ความผิดเพราะกฎหมายห้ามอยู่ในยุคกฎหมายเทคนิค

ลักษณะของการเกิดความผิด กฎหมายอาญาแบ่งลักษณะของการกระทำความผิดไว้ 3 ประเภทคือ

1. ความผิดโดยการกระทำ
2. ความผิดโดยการงดเว้นการกระทำ
3. ความผิดโดยการละเว้นการกระทำ

สภาพบังคับของกฎหมายอาญา

โทษทางอาญา เป็นสภาพบังคับหลักทางอาญาที่สามารถใช้ได้กับการกระทำที่เป็นความผิดทางอาญา ตามกฎหมายอื่นด้วย คล้ายพินิจในการลงโทษ ที่ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดหนักเบาเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับทฤษฎีซึ่งเกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ในการลงโทษ ซึ่งแยกได้ 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีเด็ดขาด การลงโทษ คือ การตอบแทนแก่แก่นการกระทำผิด การลงโทษหนักเบาย่อมเป็นไปตามความร้ายแรงของความผิด และทฤษฎีสัมพันธ์ การลงโทษมีประโยชน์คือ เพื่อให้สังคมปลอดภัย โทษจึงทำหน้าที่ห้ามไม่ให้คนกระทำความผิด และในกรณีกระทำความผิดไปแล้ว โทษมีความจำเป็นเพื่อปรับปรุงให้ผู้กระทำความผิดนั้นกลับตัวกลับใจแก้ไขการ กระทำผิดที่เคยเกิดขึ้นและสามารถกลับเข้าสู่สังคมอย่างเดิม

ในทางกฎหมายอาญาจัดเป็นกฎหมายมหาชนว่าด้วยความผิดและโทษทางอาญามีบทบัญญัติถึงความเกี่ยวพันระหว่างเอกชนกับรัฐ แม้การกระทำบางอย่างจะได้กระทำโดยตรงต่อเอกชนให้ได้รับอันตรายเสียหายก็ตาม การกระทำความผิดนั้นก็ยิ่งเชื่อว่กระทบกระเทือนต่อมหาชนเป็นส่วนรวม ถึงขนาดที่รัฐต้องเข้าดำเนินการป้องกันและปราบปราม ดังนั้นต้องมีกฎหมายบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรที่กำหนดความผิดและโทษซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. การกำหนดเป็นความผิด ได้แก่ การพิจารณาว่าการกระทำใดสมควรจะลงโทษในทางอาญา เช่น การฆ่าผู้อื่น การล่องละเมิดทางเพศ หรือการฉ้อโกงประชาชน ตลอดจนการกระทำอื่นๆ ที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

2. การกำหนดโทษ ได้แก่ การที่บุคคลจะรับโทษทางอาญาได้ ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายในขณะกระทำกำหนดโทษไว้ ดังนั้น การบัญญัติโทษ ภายหลังจากการกระทำจึงไม่ย้อนไปใช้กับการกระทำที่เกิดขึ้นมาก่อน การบัญญัตินั้น แต่ถ้าเคยกำหนดโทษไว้ในขณะกระทำ แล้วต่อมายกเลิกโทษนั้นไป ผู้กระทำย่อมหลุดพ้นจากโทษนั้นไปด้วย

สรุปลักษณะของกฎหมายอาญา ดังนี้

- 1) กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายมหาชน
- 2) กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายว่าด้วยความผิดและโทษทางอาญา
- 3) กฎหมายอาญาตามปกติบังคับการกระทำในอาณาเขต
- 4) กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร
- 5) กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่ไม่มีผลย้อนหลังในทางลงโทษหนักขึ้นหรือให้รับโทษหนักขึ้น

ประมวลกฎหมายอาญาไทย มีบทบัญญัติทั้งหมด 398 มาตราได้แบ่งออกเป็น 3 ภาค ดังนี้ คือ

1. กฎหมายอาญาภาคทั่วไป

ประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ซึ่งเป็นภาคทั่วไปที่ต้องนำไปใช้ในความผิดอื่นๆ ด้วย ซึ่งประกอบด้วยการใช้กฎหมายอาญา โครงสร้างความคิดอาญา การใช้บทบังคับของกฎหมาย และบทบัญญัติที่ใช้แก้ความผิดลหุโทษ ซึ่งสามารถอธิบายโดยสรุปได้ดังนี้

1.1 การใช้กฎหมายอาญา

การใช้กฎหมายอาญานั้นจะต้องคำนึงถึงบุคคล สถานที่ และเวลาในการกระทำความผิดดังต่อไปนี้

1.1.1 การใช้กฎหมายอาญาเกี่ยวกับบุคคล

บุคคลที่กฎหมายอาญาใช้บังคับแก่คนไทยและคนต่างด้าวเสมอหน้ากันหมด แต่มีข้อยกเว้นเกี่ยวกับบุคคลทั่วไปนี้คือ

1. ข้อยกเว้นตามรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดข้อยกเว้น ไม่ใช้กฎหมายอาญาบังคับกับบุคคลดังต่อไปนี้

- 1) พระมหากษัตริย์ไทย ผู้ใดจะกล่าวหาฟ้องร้องในทางใดๆ มิได้
- 2) สมาชิกรัฐสภาไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา มีเอกสิทธิในการแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นหรือออกเสียงลงคะแนนในการประชุมของรัฐสภา และคุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และโฆษณารายงานการประชุมเป็นต้น

2. ข้อยกเว้นตามกฎหมายระหว่างประเทศ บุคคลซึ่งกฎหมายกำหนดข้อยกเว้นตามกฎหมายระหว่างประเทศอันได้แก่

- 1) ประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ทูต และบุคคลในคณะทูตและครอบครัว
- 2) เจ้าหน้าที่หรือพนักงานขององค์การระหว่างประเทศซึ่งกฎหมายระหว่างประเทศให้เอกสิทธิ์และคุ้มครองไว้
- 3) กองทหารต่างประเทศที่เข้ามายึดครองราชอาณาจักร การกระทำความผิดใดๆ ในกองทัพไม่ขึ้นกับอำนาจศาลของประเทศที่กองทัพนั้นยึดครองอยู่

1.1.2 การใช้กฎหมายอาญาเกี่ยวกับสถานที่

กฎหมายอาญาใช้บังคับโดยหลักดินแดน มาจากหลักที่ว่า “กฎหมายของรัฐโดยอ้อมใช้บังคับ แก่การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นภายในเขตของรัฐนั้น” ดินแดนในราชอาณาจักรไทย ได้แก่

1. พื้นดินและพื้นน้ำที่อยู่ในอาณาเขตของประเทศไทย
2. ทะเลอันเป็นอ่าวไทย
3. ทะเลอาณาเขตของไทย 12 ไมล์ทะเล
4. พื้นอากาศเหนือ ข้อ 1,2,3
5. เรือไทยหรืออากาศยานไทย ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด กฎหมายให้ถือว่าเป็นการกระทำในราชอาณาจักรไทย

ราชอาณาจักรไทย

1.1.3 การใช้กฎหมายอาญาเกี่ยวกับเวลา

มาจากหลักที่ว่ากฎหมายไทยไม่มีผลย้อนหลัง คือกฎหมายจะไม่ย้อนหลังไปใช้บังคับแก่ข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นวันที่กฎหมายใช้บังคับ ไม่ว่าจะมีความผิด การลงโทษหรือการเพิ่มโทษก็ตาม แต่อย่างไรก็ตาม มีการยกเว้นในกรณีที่กฎหมายอาญาที่บัญญัติขึ้นมาใหม่นั้นออกใช้บังคับที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำก็สามารถย้อนหลังได้

1.2 โครงสร้างความผิดอาญา

การจะวินิจฉัยความรับผิดทางอาญานั้น ต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ตามโครงสร้างความรับผิดอาญา ซึ่งประกอบด้วยส่วนใหญ่ 3 ส่วน ตามลำดับ คือ การพิจารณาว่ามีการกระทำครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่ ถ้ามีพิจารณาต่อไปว่าการกระทำนั้นๆ ไม่มีอำนาจกระทำก็ต้องรับผิด แล้วจึงพิจารณาต่อไปเป็นประการสุดท้ายว่า มีเหตุที่กฎหมายยกเว้นโทษให้แก่ผู้กระทำการหรือการกระทำนั้นๆ หรือไม่ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้ คือ

1.2.1 องค์ประกอบความผิดอาญา

องค์ประกอบความผิดอาญา พิจารณาได้จากบทบัญญัติของกฎหมายประกอบด้วย องค์ประกอบภายนอก องค์ประกอบภายใน การพยายามกระทำความผิด และความรับผิดในกรณีผู้กระทำหลายคน

1. องค์ประกอบภายนอก คือ สิ่งที่เป็นส่วนภายนอกที่ประกอบอยู่ในความผิดฐานใดฐานหนึ่ง เป็นสิ่งที่ไม่ใช่ส่วนภายในจิตใจของผู้กระทำ (การกระทำโดยเจตนาที่มีจิตชั่วร้าย) สิ่งที่เป็นส่วนภายนอกหรือองค์ประกอบภายนอกมีอยู่หลายอย่างเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในความผิดแต่ละฐาน ซึ่งประกอบด้วย

1) ผู้กระทำ โดยปกติกฎหมายจะใช้คำว่า “ผู้ใด” ซึ่งหมายความว่าจะเป็นใครก็ได้ไม่จำกัด แต่หากกฎหมายมุ่งที่จะลงโทษบุคคลใดโดยเฉพาะก็จะระบุโดยชัดเจนในบทบัญญัตินั้นๆ เช่น ผู้ใดฆ่าผู้อื่นหรือระบุว่าหญิงใด หรือผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน หรือชายใดตามที่ปรากฏ ใน พ.ร.บ. เกณฑ์ทหาร เป็นต้น

2) การกระทำ เป็นไปตามความหมายในความผิดแต่ละฐาน เช่น การ “ฆ่า” ในความผิดต่อชีวิต “การทำร้าย” ในความผิดต่อร่างกาย “การเอาไป” ในความผิดฐานลักทรัพย์ “การใส่ความ” ในความผิดฐานหมิ่นประมาท เป็นต้น

3) กรรมของการกระทำ (ผู้ถูกกระทำ) ซึ่งก็เป็นไปตามฐานความผิดนั้นๆ เช่น ในความผิดต่อชีวิต ความผิดต่อร่างกาย กรรมของการกระทำ คือผู้อื่น (ผู้ถูกกระทำ) ซึ่งต้องมีสภาพความเป็นมนุษย์ใน ความผิดฐานทำแท้ง คือสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในครรภ์มารดา ในความผิดฐานลักทรัพย์ วัตถุแห่งการกระทำคือทรัพย์ ของผู้อื่น เป็นต้น

4) ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล จำเป็นต้องพิจารณาปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ ระหว่างการกระทำและผลเพื่อจะได้ทราบว่าผู้กระทำเป็นเหตุให้เกิดผลหรือไม่และควรรับผิดชอบในผลนั้น เพียงใด ถ้าผลที่เกิดไม่สัมพันธ์กับการกระทำหรือไม่ใช่ผลโดยตรง แล้วผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบ โดยตรงนี้ ได้แก่ผลตาม “ทฤษฎีเงื่อนไข” ซึ่งมีสาระสำคัญว่า “ถ้าไม่มีกรกระทำผลไม่เกิด” ต้องถือว่า ผลเกิดจากการ กระทำนั้น แม้จะมีเหตุอื่น หรือสภาพไม่ได้อยู่ก่อน แต่ถ้าเป็นเหตุที่เกิดขึ้นใหม่ภายหลังจากการกระทำที่ เรียกว่า “เหตุแทรกแซง” แล้วผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในผลนั้นปลายเหตุที่เกิดขึ้นหรือไม่ ต้องพิจารณาโดยละเอียดต่อไป

2. องค์ประกอบภายใน

เป็นสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคล เป็นส่วนสำคัญในการกำหนดความรับผิดชอบของบุคคล โดยหลัก แล้วบุคคลจะต้องรับผิดชอบเมื่อกระทำโดยเจตนา การกระทำนั้นกฎหมายให้รวมถึงการงดเว้นการกระทำตามที่ ตกลงใจหรือเจตนาที่จะงดเว้นการกระทำแต่อย่างไรก็ตามถึงแม้การกระทำนั้นไม่ได้เจตนากฎหมายก็บัญญัติ ไว้โดยเฉพาะ ว่าความผิดใดต้องรับผิด เมื่อได้กระทำโดยประมาทหรือกำหนดไว้ชัดแจ้งว่า แม้ได้กระทำโดย ไม่มีเจตนาก็ต้องรับผิด

1) การกระทำโดยเจตนา คือการกระทำไปโดยรู้สำนึก และผู้กระทำนั้นประสงค์ต่อผลหรือ ผู้กระทำนั้นย่อมเล็งเห็นผล บางประการของการกระทำนั้น

2) การกระทำโดยประมาท คือการกระทำที่ผู้กระทำมิได้ตั้งใจให้เกิดผลร้ายแก่ใคร แต่เนื่อง จากการกระทำโดยไม่ระมัดระวังหรือระมัดระวังไม่เพียงพอทำให้เกิดผลร้ายแก่ผู้อื่นถือว่าเป็นการกระทำโดย ประมาทแล้ว

3) การกระทำที่ไม่ได้เจตนา คือการกระทำที่ผู้กระทำตั้งใจทำเพื่อให้เกิดผลอย่างหนึ่งแต่ผล เกิดขึ้นมากกว่าที่ตั้งใจเมื่อกฎหมายบัญญัติไว้ว่ากระทำในลักษณะเช่นนั้นต้องรับผลร้ายผู้กระทำต้องรับผิด ด้วย

4) การกระทำโดยพลาด คือการกระทำที่มีเจตนาที่จะกระทำต่อบุคคลหนึ่ง แต่ผลของการ กระทำเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งโดยพลาดไป กฎหมายให้ถือผู้นั้นกระทำโดยเจตนาแก่ผู้ซึ่งได้รับผลร้ายจากการ กระทำ

5) การกระทำที่สำคัญผิด คือการกระทำที่สำคัญนี้จะมีได้ 2 ลักษณะคือ การกระทำที่สำคัญ ผิดในตัวบุคคล กับ การกระทำที่สำคัญผิดในข้อเท็จจริง

(1) การกระทำที่สำคัญผิดในตัวบุคคล คือการกระทำที่ผู้กระทำเจตนาจะกระทำต่อบุคคล หนึ่ง แต่ได้กระทำต่ออีกบุคคลหนึ่งโดยสำคัญผิดเรียกว่า เป็นการสำคัญผิดตัว

(2) การกระทำที่สำคัญคิดว่ามีข้อเท็จจริง การกระทำที่สำคัญคิดในข้อเท็จจริงแยกออกไป เป็น 3 กรณี คือ

ก. การกระทำที่สำคัญคิดว่ามีข้อเท็จจริงที่ทำให้ไม่เป็นความผิด เช่น การป้องกันตัวสมควรแก่เหตุ การกระทำที่จำเป็น

ข. การกระทำที่สำคัญคิดว่ามีข้อเท็จจริงที่ทำให้ไม่ต้องรับโทษ เช่น การลักทรัพย์บิดา มารดา เป็นต้น

ค. การกระทำที่สำคัญคิดที่ทำให้รับโทษน้อยลง เช่น การบันดาลโทสะ หรือการป้องกันตัวเกินสมควรแก่เหตุ เป็นต้น

6) การกระทำที่ไม่รู้กฎหมาย บุคคลใดก็ตามเมื่อได้กระทำผิดจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมาย หรือไม่รู้ว่ากฎหมายบัญญัติว่าการกระทำอย่างนั้นอย่างนี้เป็นความผิด เพื่อให้พ้นจากความรับผิดชอบในทางอาญาไม่ได้ หรือที่เรียกกันว่าถูกกฎหมายปิดปาก (Estoppel Law) แต่ถ้าศาลเห็นว่าบุคคลนั้นอาจไม่รู้ว่ามีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดศาลอาจอนุญาตให้ผู้นั้นแสดงพยานหลักฐานต่อศาล ซึ่งถ้าศาลฟังพยานหลักฐานนั้นแล้วเชื่อว่าเป็นจริงก็อาจจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น เพียง ใดก็ได้ เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ถูกกฎหมายเปิดโอกาสให้ศาลพิจารณาลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด ซึ่งกระทำไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

3. การเริ่มต้นกระทำความผิด สำหรับการเริ่มต้นกระทำความผิดนั้น มีกระบวนการจากการคิด ตกลงใจ และกระทำตามที่ตกลงใจนั้น ซึ่งส่วนสุดท้ายนี้ เป็นส่วนที่แสดงออกภายนอกแล้ว ซึ่งอาจมีขั้นตอนของการเตรียมลงมือกระทำไปตลอดจนบรรลุผลสำเร็จ อย่างไรก็ตาม การรอนจนกระทั่ง ผู้กระทำลงใจจนความผิดสำเร็จ ย่อมก่อความเสียหายกระทบกระเทือนความสงบของสังคมอย่างมาก สำหรับความผิดที่ร้ายแรงที่ผู้กระทำได้แสดงเจตนา ออกมาเป็นการกระทำอย่างชัดแจ้งแล้ว กฎหมายจำต้องยับยั้งไว้เพื่อมิให้ลุกลามเป็นความผิดสำเร็จก่อความเสียหายต่อไปโดยการกำหนดเป็นความผิดเสียก่อนตั้งแต่เริ่มแรก เช่น ในเรื่องอั้งยี่ ช่องโจร หรือ ผู้ใช้ให้กระทำความผิด กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดโดยไม่ต้องมีการกระทำความผิดที่ได้ตกลงกัน หรือตามที่ได้ใช้ให้กระทำการ ตระเตรียมในความผิดที่ร้ายแรงบางความผิดก็เป็นความผิดในตัวเองได้เลย ตลอดจนการพยายามกระทำความผิด กฎหมายก็กำหนดให้รับผิดโดยไม่ต้องรอให้เกิดผลสำเร็จ เพียงแต่ผู้กระทำมีการกระทำที่แสดงเจตนาและมุ่งต่อความผิดสำเร็จโดยไม่มีการหยุดยั้ง ดังนั้นความผิดอันเป็นการเริ่มต้นเหล่านี้ย่อมเป็นธรรมดาที่จะไม่มีการพยายามกระทำความผิดในฐานะต่างๆ เหล่านี้อีกไม่ว่าจะเป็นการพยายามเป็นอั้งยี่หรือช่องโจรหรือพยายามใช้ให้กระทำความผิด เพราะความผิดเหล่านี้เกิดขึ้นก่อนการพยายาม หรือการตระเตรียมการกระทำความผิดเสียอีก

การพยายามกระทำความผิด ประกอบด้วย การลงมือและการไม่บรรลุผล

1) การลงมือในการที่กฎหมายจะลงโทษการพยายามกระทำความผิดนั้น ชั้นแรกผู้กระทำจะต้องมีเจตนา กระทำความผิดเสียก่อน ถ้าไม่มีเจตนาที่จะเป็นการพยายามกระทำความผิดไม่ได้ ต่อจากนั้นผู้กระทำต้องมีการกระทำเพื่อมุ่งถึงผลสำเร็จ การกระทำที่จะเป็นการพยายามกระทำความผิดต้องถึงชั้น “ลงมือ” เช่น การพยายามฆ่า พยายามทำร้ายร่างกาย พยายามข่มขืน เป็นต้น

ข้อสังเกต เกี่ยวกับการลงมือกระทำแล้วไม่บรรลุผลที่เรียกว่าพยายาม ตามแนวคิดของศาล(ไทย) ศาลไทยถือว่าการลงมือได้แก่การกระทำที่ใกล้ชิดกับผลสำเร็จ คือหลักความใกล้ชิดต่อผล ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลในแต่ละเรื่องว่าแค่ไหนเพียงใดถึงจะว่าใกล้ชิด หรือห่างไกลความสำเร็จการตีความดังกล่าวอาจจะยืดหยุ่นได้แต่ขาดความแน่นอนชัดเจนกรณี

ตัวอย่าง

คำพิพากษาฎีกาที่ 1685/2516 ในกรณีข่มขืนกระทำชำเราแม่จำเลยซึ่งนุ่งผ้าขาวม้าอยู่ตัวเดียวกระทำการถึงขั้นกดหญิงผู้เสียหายนอนลงที่พื้นขึ้นคร่อมและถลกผ้าขึ้นแล้วด้วยเจตนาจะกระทำชำเรา ศาลก็เห็นว่ายังไม่ถึงขั้นพยายาม ทั้งที่มีการข่มขืนใจหญิงแล้วเพียงแต่ยังไม่ถึงขั้นที่จะกระทำชำเราได้เท่านั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 1885/2522 ในกรณีความผิดฐานชิงทรัพย์ เมื่อประทุษร้ายแล้วแม้ยังไม่ได้ทรัพย์ไป ศาลก็ลงโทษฐานพยายามชิงทรัพย์

คำพิพากษาฎีกาที่ 41/2510 ในกรณีเพียงงัดประตูบ้านเข้าไป ยังไม่ทันได้เห็นทรัพย์ที่จะลัก ศาลก็ถือว่าลงมือแล้ว

จากคำพิพากษาของศาลไทยดังกล่าวข้างต้นนั้นแสดงว่าศาลไทยตีความคำว่าลงมือเพื่อคุ้มครองทรัพย์มากกว่าคุ้มครองหญิงจะถูกข่มขืน การกระทำอันที่จริงการลงมือควรถือ การกระทำที่จะนำไปสู่ความสำเร็จโดยไม่มีการหยุดยั้งในระหว่างการกระทำนั้น มิฉะนั้น แม้ผู้กระทำถูกจับได้ก็ลงโทษได้ โอกาสจะป้องกันความเสียหายก็จะลดลง

2) การไม่บรรลุผล ได้แก่ การกระทำไม่เกิดผล เป็นความผิดสำเร็จตามที่ผู้กระทำเจตนา ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้กระทำยังไม่ได้กระทำให้ครบถ้วนทุกขั้นตอนที่ตนมุ่งหมายหรือกระทำไปครบถ้วนทุกขั้นตอนแล้วผลไม่เกิดขึ้นตามที่คิดไว้ การไม่บรรลุผลมีได้ 3 ลักษณะคือ

(1) การไม่บรรลุผลโดยบังเอิญ อาจเกิดได้จากสาเหตุ 2 ประการคือ

ก.การไม่บรรลุผลเพราะกระทำไปไม่ตลอด หมายถึงว่าผู้กระทำได้ลงมือแล้วแต่จำต้องยุติการกระทำนั้น โดยไม่สมัครใจเพราะมีเหตุมาป้องกันขัดขวาง

ข.กระทำไปตลอดแล้วแต่ไม่บรรลุผล ได้แก่การที่ผู้กระทำได้ลงมือกระทำการทุกอย่างที่เขาเชื่อว่าเป็นเหตุให้เกิดความผิดสำเร็จขึ้นได้ แต่ก็ไม่บรรลุผล ซึ่งอาจเป็นเหตุแห่งวัตถุที่มุ่งหมายกระทำต่อหรือเหตุแห่งปัจจัยที่ใช้ในการกระทำความผิด

(2) การไม่บรรลุผลอย่างแน่แท้ ได้แก่ กรณีที่ผู้กระทำจะอย่างไรก็ไม่มีทางบรรลุผลเป็นความผิสำเร็จได้เป็นการพิจารณาในแง่จิตใจผู้กระทำ ถ้ากระทำได้กระทำโดยมุ่งต่อผล ซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด แต่การกระทำไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างแน่แท้เพราะปัจจัยที่ใช้ในการกระทำหรือเหตุแห่งวัตถุที่มุ่งหมายกระทำต่อ

ส่วนการไม่บรรลุผลเพราะความเชื่ออย่างงมงาย เช่น คิ้วพริกสาปแช่ง โดยวิธีการไสยศาสตร์ ด้วยความเชื่ออย่างงมงายว่าจะเป็นวิธีทำอันตรายผู้อื่นได้ แต่ไม่สามารถทำอันตรายได้ แต่กฎหมายบัญญัติให้ลงโทษเช่นกันแต่ศาลจะลงโทษก็ได้ เพราะถือว่าเป็นการแสดงเจตนาอันชั่วร้ายที่จะกระทำ ความผิดอาญาของผู้กระทำแล้วหากไม่ลงโทษเพื่อเป็นการตักเตือนยับยั้งเสียก่อน ผู้กระทำอาจเปลี่ยนแปลงวิธีการกระทำที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นก็ได้

(3) การไม่บรรลุผลเพราะผู้กระทำเอง ได้แก่การสมัครใจกระทำการเพื่อไม่ให้ความมุ่งหมายอันที่ร้ายของตนบรรลุผล ซึ่งอาจเป็นการยับยั้งเสียเอง คือได้ลงมือไปแล้ว แต่สมัครใจยุติการกระทำของตนเอง ไม่กระทำต่อไปให้ตลอดทั้งๆที่ตนเองมีความมั่นใจว่าสามารถกระทำไปให้ตลอดได้ ซึ่งอาจเป็นเหตุภายนอกหรืออาจจะเป็นเหตุภายใน การยับยั้งนี้ต้องเป็นไปโดยสมัครใจ หากเป็นไปเพราะถูกกดดันจนผู้กระทำรู้สึกว่าจะไม่สามารถกระทำไปได้ ดังนี้เป็นการยับยั้งโดยไม่สมัครใจ

4. โทษของการพยายามกระทำความผิด โดยหลักแล้วการพยายามกระทำความผิดมีโทษดังนี้คือ

1) มีโทษ 2 ใน 3 ส่วน ของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับผิดนั้นตาม

2) มีโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งเป็นการพยายามกระทำความผิดที่เป็นไปไม่ได้อย่างแน่แท้หรือไม่บรรลุผลอย่างแน่แท้

3) ศาลอาจไม่ลงโทษเลยก็ได้กรณีกระทำลงด้วยความงมงาย

ข้อสังเกต การพยายามกระทำความผิดที่มีโทษเท่ากับความผิสำเร็จ ได้แก่ การพยายามกระทำความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ และการพยายามกระทำความผิดต่อความมั่นคงของรัฐและสัมพันธ์ไมตรี

ข้อสังเกต การพยายามกระทำผิดที่ไม่มีโทษ ได้แก่ การพยายามกระทำความผิดแต่ยับยั้งเสียเอง หรือกลับใจแก้ไข ไม่ให้การกระทำบรรลุผล การพยายามกระทำความผิดลหุโทษและการพยายามทำให้แท้งลูก

5. ผู้เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ในการกระทำความผิดฐานหนึ่ง อาจมีผู้กระทำความผิดตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ซึ่งอาจแยกได้ 3 ลักษณะ คือ

1) ตัวการ คือ เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันคือ

(1) จะต้องมีการกระทำร่วมกัน เช่น อาจแบ่งหน้าที่กันทำหรืออยู่ร่วมในการเกิดเหตุ

(2) มีเจตนาร่วมกัน ได้แก่ การที่ผู้กระทำความผิดทุกคนมีเจตนาร่วมกันกระทำความผิดโดย

ถือว่าการกระทำของผู้ร่วมถึงการกระทำทุกอย่างที่เป็นความผิดร่วมกระทำจะต้องรู้ถึงเจตนาของกันและกัน ดังนั้นถ้ามีเจตนาร่วมเพียงใด ก็เป็นตัวการเพียงนั้น

2) ผู้ใช้ หมายถึงผู้ที่ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด คือกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดให้ผู้อื่นตัดสินใจกระทำความผิด ไม่ว่าจะด้วยการใช้ บังคับ ชูเจี๊ยะ จ้างวาน ยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีการอื่นใด เมื่อได้มีการใช้แล้วผู้ที่มีความผิดทันที แม้ว่าผู้ถูกใช้จะยังไม่ยอมกระทำหรือรับปากว่ากระทำแล้ว หรือเปลี่ยนใจไม่กระทำ หรือผู้ถูกกระทำใช้ยังมีได้ลงมือกระทำ แต่อย่างไรก็ตามถ้าผู้ถูกใช้ได้กระทำถึงขึ้นลงมือแล้ว ผู้ใช้ก็รับโทษเสมือนตัวการ

3) ผู้สนับสนุน ได้แก่บุคคลที่เข้าช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ ผู้กระทำความผิดก่อนหรือ ขณะกระทำความผิดหรือการให้สถานที่ หรืออุปกรณ์ในการกระทำความผิด ซึ่งจะต้องพิจารณาตามพฤติการณ์ไปว่า การให้สนับสนุนแค่ไหนมีความผิด มีหลักเกณฑ์ดังนี้

(1) การสนับสนุนต้องมีเจตนาที่จะช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกแก่การกระทำความผิดด้วย

(2) การสนับสนุนจะต้องเกิดขึ้นก่อนหรือขณะกระทำความผิดหากเกิดขึ้นหลังการกระทำความผิดแล้ว ก็ไม่ใช่การสนับสนุน

(3) ถ้าผู้กระทำไม่มีคุณสมบัติที่จะเป็นองค์ประกอบความผิดได้

4) กรณีการกระทำเกินขอบเขต ถ้าความผิดที่เกิดขึ้นนั้นกระทำได้กระทำไปเกินขอบเขตที่ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน คงรับผิดเท่าที่อยู่ในขอบเขตของตนเท่านั้น

ข้อสังเกต ถ้าโดยพฤติการณ์อาจสังเกตเห็นได้ว่า ผู้ถูกใช้จะกระทำไปเกินขอบเขตเช่นนั้น ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนต้องรับผิดชอบทางอาญาที่เกิดขึ้นได้จริง

1.2.2 ข้อยกเว้นไม่ต้องรับผิดชอบทางอาญา

เมื่อได้มีการกระทำครบองค์ประกอบความผิดตามข้อ 1.2.1 ทั้งองค์ประกอบภายในและภายนอกแล้ว ถ้ามีกฎหมายหรือเหตุยกเว้นความผิด ทำให้การกระทำนั้นเป็นความผิดแต่ยกเว้นโทษ ดังนี้

1. เหตุยกเว้นความผิดที่ไม่ต้องรับผิดชอบทางอาญานั้นต้องเป็นการกระทำ ดังนี้

1) การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ในกรณีที่มีการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายมาคุกคามโดยที่รัฐไม่สามารถเข้าคุ้มครองได้ทันที กฎหมายก็เปิดโอกาสให้ผู้ที่จะต้องเสียหายถูกประทุษร้ายมีอำนาจป้องกันตนเองได้โดยไม่ต้องรอให้ความเสียหายนั้นเกิดขึ้นก่อน ซึ่งมีเกณฑ์พิจารณาดังต่อไปนี้

(1) ต้องมีภัยอันตราย ซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายได้แก่ ภัยอันตรายที่เกิดขึ้นจากการกระทำใดอย่างหนึ่ง โดยที่ผู้ก่อภัยอันตรายนั้นไม่มีอำนาจตามที่ทำได้

(2) ภัยอันตรายใกล้จะถึง ต้องดูตามพฤติการณ์ถ้าเกิดขึ้นในทันทีทันใดยอมเป็นภัยที่ใกล้จะถึง

(3) ผู้กระทำจำต้องกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่นให้พ้นจากภัยอันตราย

(4) การกระทำโดยป้องกันนั้นไม่เกินขอบเขตหรือพอสมควรแก่เหตุ

ข้อสังเกต การป้องกันโดยสำคัญผิด การป้องกันโดยพลาดไป นั้นยังถือว่าเป็นการป้องกันอยู่ ซึ่งจะต้องเข้าหลักเกณฑ์ในการป้องกันสมควรแก่เหตุเท่านั้นที่จะชอบด้วยกฎหมาย

2) ผู้เสียหายยินยอมให้กระทำในขณะที่หรือก่อนที่จะมีการกระทำความผิดต้องเป็นความยินยอมที่มีได้เกิดจากการข่มขู่ประทุษร้าย และต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

3) กฎหมายประเพณี เช่น การชกมวยตามกติกาแม้จะมีการตายเกิดขึ้นผู้กระทำก็ไม่มี ความผิด

4) กรณีกฎหมายอื่นให้อำนาจกระทำได้

2. เหตุยกเว้นโทษทางอาญา แม้การกระทำนั้นจะยังคงความผิดทางอาญา แต่ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับโทษ ถ้ามีเหตุอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย ดังนี้คือ

1) เหตุที่ผู้กระทำไม่มีทางเลือก เหตุที่กฎหมายยกเว้นโทษให้ขึ้นเป็นเพราะผู้กระทำความผิดไม่มีอิสระในการตัดสินใจ แบ่งออกได้ 2 กรณีคือ

(1) ความจำเป็น เป็นการกระทำความผิดด้วยความจำเป็น เพราะเหตุถูกบังคับซึ่งเป็นการที่ผู้กระทำตกอยู่ภายใต้อำนาจของใครหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้และเป็นการกระทำด้วยความจำเป็นเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นพ้นจากภยันตรายที่จะใกล้ถึงโดยไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ทั้งนี้ภยันตรายนั้นต้องมีสาเหตุจากการกระทำผิดของตนเอง

(2) กระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน โดยสุจริตใจแม้คำสั่งนั้นจะไม่ถูกต้อง แต่ผู้กระทำเชื่อโดยสุจริตใจว่าตนเองมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามผู้นั้นก็ไม่ต้องรับโทษ

2) เหตุเกี่ยวกับความรู้สึกชอบ ถ้าผู้กระทำความผิดกระทำไปโดยไม่รู้ผิดชอบกฎหมายยกเว้นโทษให้เพราะเห็นว่าผู้กระทำไม่ได้มีความชั่วร้ายในการกระทำความผิด การลงโทษบุคคลดังกล่าวจึงไม่เกิดประโยชน์ ดังนั้นเหตุเกี่ยวกับความรู้สึกชอบในการกระทำที่ยกเว้นโทษดังนี้

(1) การกระทำของเด็ก เด็กอายุไม่เกิน 14 ปี โดยแยกออกเป็นกรณีเด็กอายุไม่เกิน 7 ปี กระทำความผิดเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ส่วนกรณีเด็กอายุ 7 ปีแต่ไม่เกิน 14 ปี กระทำความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ศาลมีอำนาจว่ากล่าวตักเตือนวางข้อกำหนดหรือคุมประพฤติเด็กนั้นได้

(2) ความบกพร่องทางจิต (คนวิกลจริต) ได้การที่ผู้กระทำได้ทำลงไปในขณะที่ตนไม่สามารถรู้สึกผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้เพราะมีโรคจิตจิตบกพร่องหรือจิตฟั่นเฟือน

(3) ความมึนเมา โดยหลักแล้วความมึนเมาเพราะเสพสุราหรือของมึนเมาจะยกขึ้นแก้ตัวเพื่อให้ตนไม่ต้องรับโทษไม่ได้ เว้นแต่ความมึนเมานั้นได้เกินขึ้นโดยการไม่รู้ของผู้กระทำ กล่าวคือ ผู้เสพไม่รู้ว่าถึงนั้นจะทำให้มึนเมา หรือเพราะถูกขี้ใจให้เสพและผู้นั้นกระทำผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้สึกผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้

3) เหตุเกี่ยวกับการเป็นสามีภริยา ความเป็นสามีภริยาที่จะได้รับยกเว้นโทษนี้ต้องเป็นสามีภริยาที่จดทะเบียนสมรส โดยชอบด้วยกฎหมาย สามีภริยากระทำความผิดต่อกันในเรื่องทรัพย์สิน เช่นการลักทรัพย์, วิวาททรัพย์, ล้อโกง ซึ่งไม่เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัส ถึงแก่ความตาย ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับโทษ

1.3 การบังคับใช้ของกฎหมายอาญา

การบังคับใช้ของกฎหมายอาญานี้จะได้กล่าวถึงความหมายของโทษ และการกำหนดโทษ การใช้วิธีการเพิ่มความปลอดภัยและการระงับความผิดและโทษ ซึ่งจะอธิบายรายละเอียดดังนี้

1.3.1 โทษทางอาญา

โทษทางอาญา ที่จะใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดมีอยู่ 5 ชนิดเท่านั้น หากผู้ใดกระทำความผิดอาญาเมื่อจะลงโทษผู้ลงโทษจะสรรหาวิธีการลงโทษแปลกๆมาลงโทษผู้กระทำความผิดไม่ได้ ต้องใช้โทษอย่างใดอย่างหนึ่งที่กฎหมายกำหนดไว้ลงโทษซึ่งเรียงจากโทษหนักไปหาโทษเบา คือ

- 1.โทษประหารชีวิต ได้แก่ การใช้วิธีการฉีดยาพิษให้ตาย
- 2.โทษจำคุก ได้แก่ การเอาตัวไปขังในเรือนจำ
- 3.โทษกักขัง ได้แก่ การเอาตัวไปกักขังหรือควบคุมไว้ในสถานที่กักขังซึ่งกำหนดไว้อันมิใช่เรือนจำ
- 4.โทษปรับ ได้แก่ การลงโทษด้วยการปรับให้ผู้กระทำจ่ายเงินให้แก่รัฐ
- 5.ให้รับทรัพย์สิน ได้แก่ การลงโทษริบเอาข้าวของเงินทองของผู้กระทำความผิดมาเป็นของรัฐ

ข้อสังเกต การลงโทษตามกฎหมายอาญานั้นมีจุดประสงค์ในการลงโทษ มี 4 ประการ คือ

- 1) เพื่อเป็นการปราบปรามโจรผู้ร้าย โดยทำโทษผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญาให้เป็นตัวอย่างเป็นเครื่องเตือนใจให้ผู้ร้ายรู้สำนึก
- 2) เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ความผิดเกิดขึ้นอีก โดยการทำให้ผู้ร้ายไม่สามารถจะกระทำร้ายได้ต่อไป เช่น คำพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตก็ย่อมทำให้ผู้รับโทษไม่สามารถกระทำความผิดอีกได้
- 3) เพื่อเป็นการคัดค้านดานผู้ร้ายให้กลายเป็นคนดี ถ้าเด็กกระทำแต่ถ้ามีทางคัดค้านดานได้ ศาลก็มิอำนาจที่จะไม่ลงโทษเด็กและส่งเด็กไปยังสถานฝึกอบรมแทนได้ ถ้าผู้ใหญ่กระทำผิดและเป็นความผิดเล็กน้อย ศาลก็จะรอการลงโทษได้
- 4) เพื่อชดใช้ความเสียหาย ไม่ใช่แต่ของผู้ถูกทำอันตรายเท่านั้นแต่เป็นการทำให้เหมาะสมกับความประสงค์และเป็นที่พอใจของสาธารณชนของสังคม

1.3.2 การกำหนดโทษทางอาญา

การกำหนดโทษต้องให้เหมาะสมกับความผิดและเหมาะสมแก่ตัวผู้กระทำความผิดจึงจะเกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมในการกำหนดโทษจึงต้องคำนึงถึงการกระทำและพฤติการณ์ต่างๆ ประกอบด้วยกันดังนี้

1. หลายบทหลายกระทง บุคคลคนเดียวอาจกระทำความผิดได้หลายฐาน ในการกระทำอันเดียวกัน หรือหลายๆ การกระทำ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ 2 ลักษณะคือ

1) ความผิดหลายบท ได้แก่ กรณีเมื่อการกระทำอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมาย หลายบทการกระทำกรรมเดียวนี้อาจหมายถึงเจตนาเดียวและมีการกระทำเดียว ซึ่งเป็นความผิดต่อเนื่อง กลายเป็นความผิดที่สำเร็จเด็ดขาดซึ่งผิดกฎหมายหลายฐานและผิดกฎหมายฐานเดียวหลายครั้ง

2) ความผิดหลายกรรมต่างกัน การจะเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัมนั้น จะต้องเป็นการกระทำที่มีแสดงว่ามีเจตนาต่างกันซึ่งในการพิพากษากรณีการกระทำอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน กฎหมายให้ศาลพิพากษาโทษผู้กระทำความผิดทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป แล้วรวมโทษทุกกระทงเข้าด้วยกัน

2. เหตุเพิ่มโทษและเหตุลดโทษ เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว การกำหนดโทษผู้กระทำ จะต้องคำนึงถึงเหตุต่างๆ เกี่ยวกับตัวผู้กระทำด้วย เพื่อกำหนดโทษให้เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิด ที่ศาล จะเพิ่มโทษหรือลดโทษถ้ามีเหตุ ดังนี้

1) เหตุเพิ่มโทษ ได้แก่ กรณีที่ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษเพราะได้กระทำความผิดมาแล้ว ได้กระทำความผิดขึ้นอีกภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด เพื่อเป็นการควบคุม ช่มชู้ให้ผู้ที่พ้นโทษแล้วกลับมาทำ ความผิดอีก

2) เหตุลดโทษ ได้แก่ผู้กระทำความผิดมิได้หลายลักษณะ คือ

(1) การกระทำความผิดโดยทั่วไปที่ลดโทษ ได้แก่ ความไม่รู้กฎหมาย ความมีนเมา ความมีอายุน้อย ความเป็นญาติ การกระทำโดยป้องกันหรือจำเป็นเกินขอบเขต

(2) การกระทำความผิดโดยเหตุแห่งบันดาลโทสะ ผู้ที่กระทำความผิดเพราะบันดาลโทสะนั้น กฎหมายลดโทษให้บ้างเพราะเห็นว่าผู้นั้นถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงโดยไม่เป็นธรรมและได้กระทำต่อผู้ที่เป็ นต้นเหตุให้บันดาลโทสะนั่นเอง

3) เหตุบรรเทาโทษอื่น ได้แก่ ผู้กระทำความผิดเป็นผู้โศกเขลา เบบัญญาคอยู่ในความ ทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาแต่ก่อน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้นดูแลโทษ ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาหรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่า มีลักษณะทำนองเดียวกัน

ข้อสังเกต เหตุเพิ่มโทษและเหตุลดโทษนี้อาจมาจากเหตุส่วนตัวและเหตุในลักษณะคดี

3. วิธีการกำหนดโทษ เมื่อศาลได้พิจารณาความผิดแล้วจะกำหนดโทษผู้กระทำความผิด โดยมีเหตุที่ อาจเพิ่มโทษ ลดโทษและรอการลงโทษเป็นขั้นตอนในการวางโทษให้เหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ เพื่อป้องกันสังคม และเพื่อเยียวยาแก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับเป็นคนดีเข้าอยู่ในสังคมได้โดยไม่เป็นพิษ เป็นภัยแก่ผู้อื่น ดังนี้คือ

1) การเพิ่มโทษหรือลดโทษ การเพิ่มโทษหรือลดโทษนี้มี 2 ลักษณะคือ การเพิ่มโทษ หรือลดโทษตามอัตราโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้

2) การรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ เป็นขั้นตอนสุดท้ายในกรณีศาลวางโทษที่จะลงสำหรับผู้กระทำความผิดซึ่งไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือแม้จะเคยต้องโทษจำคุกแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาท หรือลหุโทษ หลังจากลดหย่อนโทษแล้ว ถ้าผู้นั้นจะต้องจำคุกไม่เกิน 2 ปี เมื่อศาลใช้ดุลพินิจแล้วเห็นว่ามิเหตุอันควรปราณีให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวมาเป็นคนดี เข้าอยู่ในสังคมได้โดยไม่ต้องจำคุก ก็อาจส่งรอกการกำหนดโทษจะกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติด้วยหรือไม่ก็ได้

ข้อสังเกต นอกจากการเพิ่มโทษ การลดโทษการรอกการกำหนดโทษหรือการรอกการลงโทษแล้วในประมวลกฎหมายอาญายังกำหนดมีการเปลี่ยนโทษ ซึ่งกฎหมายให้ศาลทำได้ได้ 2 วิธีคือ วิธีให้ยกเว้นโทษจำคุกเสียกับวิธีเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษกักขัง

4. วิธีการเพื่อความปลอดภัย ในกรณีบุคคลที่อาจเป็นอันตรายต่อสังคม เช่น การเสพสุรา ยาเสพติด ซึ่งยังไม่กระทำความผิดหากปล่อยบุคคลเหล่านี้ไปเฉยๆ ก็อาจไปก่อความผิดขึ้นได้กฎหมายจึงกำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัย เพื่อป้องกัน หรือปรับปรุงแก้ไขบุคคลเหล่านี้ มีอยู่ด้วยกัน 5 ประการ คือ กักกัน ห้ามเข้าเขตกำหนดเรียกประกันทัณฑ์บน คุมตัวไว้ในสถานพยาบาลและห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย

ข้อสังเกต วิธีการเพื่อความปลอดภัยนี้ไม่ใช่โทษผู้ที่ถูกใช้วิธีการดังกล่าว จึงไม่ถือว่าเป็นผู้ได้รับโทษ และนำไปใช้ย้อนหลังได้ ซึ่งก็อาจทำให้เกิดข้อคิดที่ว่าหากมีการนำวิธีการนี้ไปใช้อย่างกว้างขวางแล้วอาจกระทบกระเทือนเสรีภาพของบุคคลได้เพราะวิธีการบางอย่าง

1.3.3 การระงับความผิดและโทษทางอาญา

ความผิดอาญาและโทษทางอาญาย่อมระงับไปด้วยเหตุต่างๆ เช่นเมื่อมีกฎหมายออกมายุติเลิกการกระทำความผิดนั้น (โปรดดูการยกเลิกกฎหมายที่ได้อธิบายไว้แล้วในบทที่ 7) ยกเว้นโทษนั้นหรือเมื่อขาดอายุความ เป็นต้น ประมวลกฎหมายได้กำหนดในเรื่อง การระงับความผิดและโทษไว้ดังนี้

1. ความตายของผู้กระทำความผิด เมื่อผู้กระทำความผิดตายโทษทั้งหลายก็เป็นอันระงับไป
2. การยอมความ ในความผิดอันยอมความได้ คือความผิดส่วนตัว ซึ่งหมายถึงความผิดทางอาญาที่ไม่ได้มีผลร้ายกระทบต่อสังคมโดยตรง หากตัวผู้รับผลร้ายไม่ตั้งใจเอาความแล้วรัฐก็ไม่อาจยื่นมือเข้าไปดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้และถึงแม้จะได้ดำเนินคดีไปบ้างแล้ว เมื่อตัวผู้เสียหายพอใจยุติคดีเพียงใดก็ยอมทำได้ด้วยการถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้องหรือยอมความกัน โดยถูกต้องตามกฎหมาย

ข้อสังเกต ในคดีอาญาความผิดอาญามีการแบ่งความผิดส่วนตัวแล้ว จะมีการแบ่งความผิดต่อแผ่นดินซึ่งหมายถึง ความผิดในทางอาญาเรื่องนั้นเป็นเรื่องที่นอกจากจะมีผลต่อตัวผู้รับผลร้ายยังมีผลกระทบต่อสังคมอีกด้วย คือทำให้บุคคลที่อยู่ในสังคมเกิดความหวาดกลัวว่าสักวันเหตุการณ์นั้นอาจเกิดขึ้นกับตนก็ได้ รัฐจึงจำเป็นต้องป้องกันสังคมเอาไว้ด้วยการยื่นมือเข้ามาเป็นผู้เสียหายเอง ซึ่งประมวลอาญาได้กำหนดไว้ว่าอะไรเป็นความผิดส่วนตัวที่ยอมความได้กับความผิดต่อแผ่นดินอันยอมความไม่ได้

3. อายุความ การฟ้องหรือการลงโทษผู้กระทำความผิดอาญาต้องกระทำภายในขอบเขตอายุความ อายุความฟ้องคดีมี 3 ประเภทดังนี้ คือ

- 1) อายุความฟ้องคดีทั่วไป มี 5 ระดับ คือ 20 ปี, 15 ปี, 10 ปี, 5 ปี และ 1 ปี
- 2) อายุความฟ้องคดีความผิดอันยอมความได้ต้องร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน นับแต่วันที่อยู่และรู้ตัวผู้กระทำความผิดและภายในอายุความทั่วไป
- 3) อายุความฟ้องขอให้กักกัน จะฟ้องไม่พร้อมกันการฟ้องคดีอันเป็นมูลให้เกิดเหตุกักกัน

2. กฎหมายอาญาภาคความผิด

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามีหลายลักษณะ แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะลักษณะความผิดที่มีผล กระทบต่อประชาชนและเป็นคดีไปสู่ศาลมากน้อยตามลำดับ ดังนี้ คือ

2.1 ความผิดที่เกี่ยวกับรัฐและความสงบสุขของส่วนรวม

ความผิดที่เกี่ยวกับรัฐและความสงบสุขส่วนรวมเป็นความผิดสาธารณะเราสามารถแยกพิจารณาศึกษาทำความเข้าใจได้ดังนี้คือ

2.1.1 ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ

ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ ได้แก่ การกระทำความผิดที่มีผลกระทบของประเทศชาติ บ้านเมืองหรือความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านหรือต่างประเทศหากปล่อยให้มี การกระทำความผิดประเภทนี้เกิดขึ้น ทำให้บ้านเมืองเกิดความวุ่นวายไม่สงบ เช่น

1. การคิดร้ายทำลายสถาบันกษัตริย์ ไม่ว่าจะด้วยการใช้กำลังทำร้ายหรือดูหมิ่นเหยียดหยามด้วยวิธีการใด ๆ หรือแม้เพียงแต่เตรียมจะทำก็เป็นความผิด
2. การคิดร้ายทำลายผู้แทนของประเทศเพื่อนบ้านหรือต่างประเทศที่มีไมตรีกับประเทศไทย
3. การคิดร้ายต่อประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นการตั้งตัวเป็นกบฏล้มล้างรัฐธรรมนูญแบ่งแยกดินแดนหรือก่อวินาศกรรมให้เกิดความไม่สงบ ยุยงให้เกิดความบาดหมางระส่ำระสายในประเทศหรือการเข้าไปอยู่ฝ่ายรัฐคู่สงครามกับรัฐไทย

2.1.2 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน

ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ได้แก่ ความผิดฐานวางเพลิงเผาทรัพย์ผู้อื่น ทำลายทางสาธารณะหรือสัญญาณไฟ ไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ ปลอมปนอาหาร ยา เครื่องอุปโภค บริโภค ก่ออันตรายแก่ยานพาหนะ หรือเครื่องสัญญาณไฟการจราจร เป็นต้น

2.1.3 ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน

ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ได้แก่ความผิดเกี่ยวกับการเหยียดหยามศาสนา เป็น อั้งยี่ โดยสมคบกันจัดตั้งเป็นองค์การเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมายหรือเป็นช่องโจร โดยสมคบกันตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิด

2.1.4 ความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงาน

ความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงานเป็นเรื่องที่กำหนดความผิดที่ประชาชนกระทำต่อเจ้าพนักงานและเจ้าพนักงานกระทำผิดต่อตำแหน่งของตน ดังนี้ คือ

1. ความผิดที่ประชาชนกระทำต่อเจ้าพนักงานที่กระทำตามกฎหมายของประเทศ ซึ่งส่งผลให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ประเทศ ซึ่งประชาชนส่วนรวมย่อมได้รับความเดือดร้อน หรือเรียกว่าความผิดเกี่ยวกับการปกครอง

- 1) การดูหมิ่นเจ้าพนักงาน
- 2) การต่อสู้อัดขวางเจ้าพนักงาน
- 3) การติดสินบนเจ้าพนักงาน เป็นต้น

2. ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการของเจ้าพนักงาน ได้แก่ การกระทำความผิดที่ผู้กระทำเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่ เป็นเจ้าพนักงานของรัฐอาศัยโอกาสและตำแหน่งหน้าที่กระทำความผิดเสียเอง จำต้องรับโทษหนักกว่าการที่บุคคลทั่วไปกระทำความผิด เช่น

- 1) เจ้าพนักงานยกยอกทรัพย์ของทางราชการ
- 2) เจ้าพนักงานรับสินบน
- 3) เจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่โดยไม่ชอบ
- 4) เจ้าพนักงานทุจริตต่อหน้าที่
- 5) เจ้าพนักงานละทิ้งหน้าที่ เป็นต้น

2.2 ความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเสรีภาพของผู้อื่น

มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิในตัวเองเกี่ยวกับชีวิตร่างกายที่ได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย หากแต่เมื่อผู้ใดผู้นั้นเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การฆ่าหรือทำร้ายร่างกายผู้อื่นย่อมเป็นความผิด ซึ่งได้แก่ การฆ่าคนตาย การทำร้ายผู้อื่น และการทอดทิ้งเด็ก คนป่วย คนชรา ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้คือ

2.2.1 ความผิดฐานฆ่าคนตาย

การฆ่าคนตายไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ และจะได้ทำลงโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ ย่อมมีความผิด ซึ่งจะต้องรับโทษมากหรือน้อย ย่อมขึ้นอยู่กับ การกระทำของผู้นั้น

ข้อสังเกต ความผิดฐานฆ่าคนตายที่ต้องรับโทษหนักกว่าการฆ่าผู้อื่นโดยทั่วไปหรือการทำให้คนตาย คือ

1. การฆ่า บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย
2. ฆ่าเจ้าพนักงานหรือผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตามกฎหมาย
3. ฆ่าผู้อื่นโดยการไตร่ตรองไว้ก่อน
4. ฆ่าเพื่อกระทำความผิดอย่างอื่นเพื่อปกปิดความผิด

2.2.2 ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น

การทำร้ายร่างกาย คือ การทำผู้อื่นให้ได้รับความเจ็บปวดทรมาน โดยตนเองไม่มีสิทธิจะทำได้ ผลจากการทำร้ายที่นั้นความหนักเบาไม่เท่ากันย่อมจะส่งผลถึงการลงโทษผู้กระทำ ซึ่งแบ่งผลของการทำร้ายร่างกาย ออกได้ 4 ระดับตามความหนักเบา คือ

1. ทำร้ายไม่เป็นอันตรายแก่ร่างกาย เช่น ตบหน้า 1 ที ไม่มีผลเป็นความผิดลหุโทษลงโทษเปรียบเทียบปรับได้
2. ทำร้ายเป็นอันตรายแก่ร่างกาย เช่น ตบหน้าจนบวมช้ำ บาดแผลรักษาไม่เกิน 20 วัน เป็นต้น
3. ทำร้ายเป็นอันตรายสาหัส เช่น ตบหน้าจนหูหนวก เป็นต้น
4. ทำร้ายจนถึงตาย เช่น ซึ่งเป็นการทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย เช่น ต่อยหน้าเขาล้มหัวฟาดพื้น เป็นต้น

ข้อสังเกต การทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัส ที่มีบาดแผลรักษาเกินกว่า 20 วัน หรือถึงตาย เป็นคดีที่เป็นความผิดต่อแผ่นดินยอมความกันไม่ได้ และเปรียบเทียบปรับไม่ได้

2.2.3 ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วย หรือคนชรา

การทอดทิ้งคนซึ่งไม่สามารถช่วยตนเองได้ เช่น เด็กเล็กอายุไม่เกิน 9 ขวบ คนป่วย คนพิการ คนแก่ คนชรา ซึ่งต้องอาศัยคนช่วยเหลือ ซึ่งหากญาติพี่น้องทอดทิ้งไม่สนใจใยดี อาจทำให้คนเหล่านั้นอดอยากหิวโหยและอาจถึงตายได้ ดังนั้นกฎหมายจึงเอาผิดต่อญาติพี่น้อง ซึ่งมีหน้าที่ดูแล แล้วทอดทิ้งคนเหล่านั้นด้วย

2.2.4 ความผิดต่อเสรีภาพและชื่อเสียง

ความผิดต่อเสรีภาพและชื่อเสียง ได้แก่ การข่มขู่ให้ผู้อื่นกระทำการหรือไม่กระทำการหรือยอมจำนนต่อสิ่งใดโดยให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขู่ หรือบุคคลที่สาม หรือห่วงหวงเหนียว กักขังผู้อื่นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เรียกค่าไถ่ พรางผู้เยาว์ ล่อลวงผู้เยาว์ไปเพื่อการค้าหากำไรหรือเพื่ออนาจารทั้งที่ผู้เยาว์เต็มใจและไม่เต็มใจ ตลอดจนความผิดข่มขืนกระทำชำเรา และการเป็นแมงดา แม่เล้าด้วย ความผิดฐานเปิดเผยความลับ ซึ่งอาจได้มาเพราะวิชาชีพ เช่น เป็นแพทย์ เกษัชกร หรือทนายความ ความผิดฐานหมิ่นประมาท เป็นต้น

2.2.5 ความผิดเกี่ยวกับเพศ

การกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ ได้แก่ การกระทำให้เกิดความเสื่อมเสียในทางเพศ แก่ผู้อื่น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเด็กสาวหรือหญิงสาวแต่บางความผิดอาจเป็นผู้ชาย หรือคนชราก็ได้

1. ความผิดที่กระทำต่อหญิงโดยเฉพาะความผิดที่กระทำต่อหญิงโดยเฉพาะ เราสามารถแยกพิจารณาทำเข้าใจได้ดังนี้ คือ

- 1) การข่มขืน ร่วมประเวณีกับผู้หญิงซึ่งไม่ใช่ภริยาตนโดยหญิงนั้นไม่ยินยอม
- 2) การร่วมประเวณีกับเด็กหญิงอายุไม่เกิน 15 ปีมีความผิด ไม่ว่าเด็กหญิงนั้นยินยอมหรือไม่ก็ตาม

ก็ตาม

3) พาหญิงไปเพื่อการอนาจารหรือการล่วงเกินทางเพศแต่ไม่ถึงขนาดร่วมประเวณี โดยหญิง
ไม่ยินยอม

4) เป็นคนกลางพาหญิงไป เพื่อให้ผู้อื่นทำอนาจารไม่ว่าหญิงจะสมัครใจหรือไม่

5) เป็นแมงดา เกาะผู้หญิงเขากิน หรือให้ผู้หญิงที่ค้าประเวณีเลี้ยงดู

2. ความผิดที่กระผิดต่อคนทั่วไป ความผิดที่กระทำต่อคนทั่วไปเราสามารถแยกอธิบายได้ดังนี้ คือ

1) ทำอนาจารหญิงหรือชายโดยเขาไม่ยินยอม

2) ทำอนาจารเด็กหญิงหรือเด็กชายอายุไม่เกิน 14 ปี

3) การค้าวัตถุลามก

2.3 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

2.3.1 ความผิดฐานลักทรัพย์

การลักทรัพย์ ได้แก่การเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปโดยเจตนาเอาไปเป็นของตน โดยเจ้าของทรัพย์ไม่
ยินยอมให้เอาไปหรือเจ้าของทรัพย์ไม่รู้เห็นเป็นใจให้เอาไป เช่น ล้วงเอาเงินในกระเป๋าของผู้อื่น เป็นต้น

2.3.2 ชิงทรัพย์

การชิงทรัพย์ ได้แก่การลักทรัพย์ของผู้อื่นไปโดยใช้กริยาฉกฉวยเอาของนั้นไปซึ่งหน้าของเจ้าของทรัพย์
เช่น ใช้มือกระชากสร้อยคอของผู้อื่นที่เขาสวมใส่ออยู่ที่คอไปโดยเร็ว เป็นต้น

2.3.3 ความผิดฐานการชิงทรัพย์

การชิงทรัพย์ ได้แก่การลักทรัพย์ของผู้อื่น โดยผู้ลักได้ใช้กำลังประทุษร้าย (ทำร้าย) เจ้าของทรัพย์
หรือขู่เข็ญว่าในทันใดนั้นจะใช้กำลังประทุษร้าย(ทำร้าย) นั่นก็เพื่อ

1. ให้เกิดความสะดกแก่การลักทรัพย์หรือการพาทรัพย์นั้นไป

2. เพื่อให้ยื่นให้ซึ่งทรัพย์นั้น

3. เพื่อยึดถือเอาทรัพย์นั้นไว้

4. เพื่อปกปิดการกระทำผิดนั้น

5. เพื่อให้พ้นจากการจับกุม

2.3.4 ความผิดฐานปล้นทรัพย์

การปล้นทรัพย์ ได้แก่การชิงทรัพย์ของผู้อื่น โดยคนร้ายที่ร่วมกันทำการชิงทรัพย์นั้นต้องมีตั้งแต่ 3
คนขึ้นไป หากคนร้ายที่ทำการชิงทรัพย์นั้นไม่ถึง 3 คน ก็ไม่เป็นการปล้นทรัพย์

ข้อสังเกต การกระทำความผิดเช่นไรเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ เรา
สามารถพิจารณาให้เข้าใจ ดังนี้ คือ

1. ความผิดลักทรัพย์ คือการเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปโดยทุจริตโดยไม่มีการใช้กำลังทำร้ายคนร้ายจะมีก็
คนไม่สำคัญ

2. ความผิดวิงราวทรัพย์ คือการลักทรัพย์ผู้อื่นโดยการฉกฉวยทรัพย์นั้นไปต่อหน้าไม่มีการใช้กำลังทำร้าย

3. ความผิดฐานชิงทรัพย์ คือการลักทรัพย์โดยมีการใช้กำลังประทุษร้ายหรือทำร้ายหรือขู่เข็ญว่าในทันใดนั้นจะใช้กำลังประทุษร้าย คนร้ายจะต้องไม่เกิน 3 คน

4. ความผิดปล้นทรัพย์ คือ การชิงทรัพย์โดยคนร้ายจะต้องมีตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปถ้าไม่ถึง 3 คนไม่เป็นการปล้นทรัพย์

2.3.5 ความผิดฐานการยกยอกทรัพย์

การยกยอกทรัพย์ ได้แก่ การที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดได้ทรัพย์ของบุคคลอื่นมาไว้ในความครอบครองของตน เช่น มีคนเอาของมาฝากหรือรับทรัพย์ไว้เพราะมีหน้าที่ต้องรับแล้วเบียดบังทรัพย์นั้นไว้เป็นของตนหรือบุคคลอื่นเสียเช่นนี้เป็นความผิดฐานยกยอกทรัพย์

อนึ่งการเก็บของทรัพย์ที่หล่นหายเอาเป็นของตนถือว่าเป็นความผิดฐานยกยอกทรัพย์ของหล่นหาย

2.3.6 ความผิดฐานการฉ้อโกงทรัพย์

การฉ้อโกงทรัพย์ ได้แก่ การกระทำความผิดโดยใช้วิธีหลอกลวงคนอื่น ไม่ว่าจะการหลอกลวงนั้นกระทำโดยการพูดการแสดงออกโดยท่าทางหรือโดยพฤติการณ์ก็ตาม โดยผู้กระทำ (ผู้หลอกลวง) นั้นมีเจตนาจะให้ทรัพย์ลีนไปจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำถอนหรือทำลายเอกสิทธิและจากการหลอกลวงดังกล่าวทำให้ผู้กระทำ (ผู้หลอกลวง) ได้ไปซึ่งทรัพย์ลีนจากผู้ที่ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามหรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำถอน หรือทำลายเอกสิทธิ

อนึ่ง การฉ้อโกงทรัพย์จะมีลักษณะความผิดอันยอมความได้ ถือเป็นความผิดส่วนตัว แต่ถ้าฉ้อโกงทรัพย์ 10 คนขึ้นไปที่เรียกว่าฉ้อโกงประชาชนจะเป็นความผิดต่อแผ่นดินจะยอมความไม่ได้

2.3.7 ความผิดฐานรับของโจร

การรับของโจรเป็นความผิดอาญา ซึ่งนอกจากผู้รับของโจรจะต้องคืนข้าวของให้แก่เจ้าของที่แท้จริงโดยไม่ได้ค่าตอบแทน ซึ่งมีความผิดและมีโทษมีความผิดฐานรับของโจร

ลักษณะสำคัญของการรับของโจร เราอาจพิจารณาทำความเข้าใจ ได้ดังนี้ คือ

1. รู้ว่าของสิ่งนั้นเป็นของโจร หรือของที่ได้มาโดยผิดกฎหมาย คือมาจากการลักทรัพย์ วิงราวทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง ยกยอกหรือเจ้าพนักงานยกยอกทรัพย์ แล้วรับเอาทรัพย์ไว้

2. มีการเข้าไปเกี่ยวข้องกับทรัพย์สิ่งของผิดกฎหมายโดยตรง ด้วยการรับซื้อไว้ รับฝาก รับจํานำ รับดูแลหรือรับไว้ด้วยวิธีใดๆ

3. การเข้าไปเกี่ยวข้องกับทรัพย์สิ่งของกฎหมายนั้นด้วยการช่วยหาที่ซ่อนให้ ช่วยขาย ช่วยหาคนซื้อ จำหน่ายจ่ายแจก แลกเปลี่ยน เป็นต้น

2.3.8 ความผิดฐานบุกรุก

การบุกรุก คือการเข้าไปรบกวน หรือเข้าไปอยู่อาศัยในบ้านที่อยู่อาศัยของคนอื่น โดยผู้บุกรุกเองไม่มีสิทธิที่จะทำเช่นนั้น และเจ้าของเขาไม่ยินยอมให้ทำเช่นนั้น ซึ่งได้แก่

1. เข้าไปรบกวนเขา เช่น เข้าไปขโมยของ เข้าไปตัดฟันต้นไม้ใบหญ้าของเขา เข้าไปเกาะเกาะที่ทางของผู้อื่น เป็นต้น
2. เข้าไปอยู่อาศัย เช่น เข้าไปปลูกบ้านอยู่อาศัยในเขตป่าสงวน การเข้าไปปลูกบ้านหรือทำกินในเขตการรถไฟ เข้าไปทำนาในที่ทางของเขา เป็นต้น

3. ภาค 3 ความผิดหลูโทษ

ความผิดหลูโทษภาค 3 นี้เราแยกพิจารณา คือลักษณะสำคัญของความผิดหลูโทษ ความผิดหลูโทษในฐานต่างๆ และข้อสังเกตความผิดหลูโทษ

3.1 ลักษณะสำคัญของความผิดหลูโทษ ความผิดหลูโทษมีลักษณะสำคัญ ดังนี้ คือ

1. ความผิดหลูโทษเป็นที่มีโทษเบากว่าความผิดอื่นเป็นความผิดเล็กน้อยที่กฎหมายระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ
2. แม้การกระทำโดยไม่เจตนาก็เป็นความผิด
3. ผู้ใดพยายามกระทำความผิดหลูโทษไม่ต้องรับโทษ
4. ผู้สนับสนุนในความผิดหลูโทษไม่ต้องรับโทษ
5. ผู้ที่ถูกจำคุกในความผิดหลูโทษมาแล้วและกระทำความผิดอื่นขึ้นอีก ไม่ห้ามที่ศาลเปลี่ยนโทษจำคุกในคดีหลังเป็นกักขัง ไม่ห้ามที่ศาลจะรอกำหนดโทษหรือรอกำหนดโทษ และไม่ให้ นำความผิดหลูโทษมาบวกกับโทษที่กำหนดไว้ก่อนหรือลงโทษที่รอไว้
6. ความผิดหลูโทษไม่ใช่ต่อส่วนตัว เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนแล้วพนักงานอัยการย่อมมีอำนาจฟ้องได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามมาตรา 120

3.2 ความผิดหลูโทษในฐานความผิดต่างๆ

ความผิดหลูโทษในฐานความผิดต่างๆมีดังนี้ คือ เมื่อเจ้าพนักงานตามชื่อที่อยู่เพื่อปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่ยอมบอกหรือแกล้งบอกชื่อที่อยู่อันเป็นเท็จ , ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าพนักงานที่ชอบด้วยกฎหมาย , ทำให้สิ่งของเจ้าพนักงานปิด-แสดงไว้เสียไป , ส่งเสียง-กระทำอื่นซึ่งโดยมีเหตุอันควร,พาอาวุธไปในที่ชุมนุม,ทะเลาะกันในทางสาธารณะหรือสาธารณะสถาน, ปล่อยปละละเลยบุคคลวิกลจริต, ไม่ช่วยผู้อยู่ในภยันตรายแห่งชีวิต, ทำให้สิ่งระบายนสาธารณะขัดข้อง, ยิงปืนในที่ชุมนุม โดยใช้ดินระเบิด, ปล่อยปละละเลยสัตว์หรือสัตว์ร้าย, เมาครองสติไม่ได้-ประพฤดิ์นุ้ยในถนนสาธารณะ-สาธารณะสถาน, ชัก-แสดงอาวุธในการวิวาทต่อสู้ ทำให้เกิดปฏิญญาในที่น้ำขัง, ทารุณสัตว์-ฆ่าสัตว์ให้รับทุกขเวทนา ใช้สัตว์ทำงานเกินควร ไม่ช่วยเมื่อเพลิงไหม้-สาธารณะภัยอื่น , บอกกล่าวความเท็จให้ประชาชนตกใจ กิดขวางทางสาธารณะโดยไม่จำเป็น, ปัก-วางสิ่งเกาะ-ไม่แสดงสัญญาณในทางสาธารณะ, ติดตั้งสิ่งของที่อาจตก-พังลงในทางสาธารณะ, กระทำการอันควรขายหน้าโดยเปลือย-ลามกต่อสาธารณะก้านัล, ทำให้ของแข็งตก-ให้ของโสโครกเประเปื้อน, กระทำโดย

ประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ, ไซ้กำลังทำร้ายผู้อื่นไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ, ทำให้ผู้อื่นกลัว-ตกใจ โดยการขู่เข็ญ, คุกคามซึ่งหน้าหรือด้วยโฆษณา, ไล่ต้อนสัตว์เข้าไปสวน-ไร่-นาของผู้อื่น, ปลอ่ยปละละเลยให้สัตว์เข้าสวน-ไร่-นาผู้อื่น, ทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจน่าหมิ่นในทางสาธารณะหรือริมทางสาธารณะ, ข่มเหงทำให้ผู้อื่นอับอายเดือดร้อนรำคาญ, ทารุณเด็ก คนป่วย คนชรา การกระทำดังกล่าวล้วนเป็นความผิดลหุโทษที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา

3.3 ข้อสังเกตเกี่ยวกับการกระทำความผิดลหุโทษ การกระทำความผิดลหุโทษมีข้อสังเกตมีดังนี้ คือ

1. เป็นความผิดที่แม้กระทำโดยไม่มีเจตนาก็เป็นความผิดซึ่งต่างกับหลักของกฎหมายอาญาทั่วไป คือบุคคลต้องรับผิดชอบในทางอาญา ก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่ตามบทบัญญัตินี้จะมีบทบัญญัติว่าผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนา
2. การเพิ่มโทษ ความผิดลหุโทษนั้นว่าจะได้กระทำในครั้งก่อนหรือหลังไม่ถือว่าเป็นความผิดเพื่อเพิ่มโทษ
3. การพยายามกระทำความผิด ผู้ใดพยายามกระทำความผิดลหุโทษผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ
4. ผู้สนับสนุน ในความผิดลหุโทษไม่ต้องรับโทษ
5. ความผิดลหุโทษ ไม่ต้องห้ามในการที่ศาลจะพิจารณารอการกำหนดโทษหรือการรอการลงโทษ

****หนังสือและเอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม****

1. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ “หลักกฎหมายอาญาภาคทั่วไป” กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546
2. หยุต แสงอุทัย “กฎหมายอาญาภาค 1” กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์